

DNS

VILDANDEN

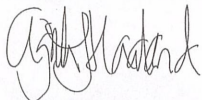
Vi retusjerer alle våre liv!

Det er med stor stolthet vi har fått en av Europas mest ettertraktede instruktører til å sette opp et av Ibsens aller beste stykker på DNS; *Vildanden*. Med skarpe grep og et modig ensemble har Yana Ross bearbejdet stoffet helt fritt uten å miste den gamle mesteren av syne.

Stykket er skåret inn til beinet og viser hvilke katastrofale følger foreldres løgner og valg kan få for et sårbart barn. I fotostudioet til familien Ekdal skjer det mye som ikke tåler dagens lys. Vi retusjerer alle våre egne liv på en eller annen måte, men i denne familien er retusjeringen usedvanlig sterkt nærværende.

Vi ønsker særlig Anne Sofie Kvalvik velkommen i ensemblet. Hennes mot og nærvær tilfører en magisk kraft til denne historien om løgner, bedrag og kampen for å holde en familie sammen.

Velkommen i teatret!

Agnete G. Haaland
teatersjef

Kjære publikum

For nordmenn er *Vildanden* en velkjent klassiker. Dette er et av Ibsens mest gåtefulle og underlige drama – og det fascinerte og forvirret publikum da det ble vist for første gang. De visste ikke om de skulle le eller gråte. Ibsens tragikomedie var banebrytende, og sjangerblandingen fikk frem en moralsk og etisk gråsoner som ingen før hadde våget å utforske. Å belyse redselsfulle sider av familielivet slik som Ibsen gjorde det, var oppsiktsvekkende.

Med innføringen av begrepet «livsløgn» introduserte Ibsen også psykoanalysens nye ideer om det moderne menneskets overlevelsesmekanismer: Selvbedrag. Vi holder fast ved ideen om et behagelig status quo, og alle samfunn i verden har uttrykk som f.eks. «Vekk ikke en sovende hund» og «Don't rock the boat». Men hos Ibsen kommer den opprørske Gregers Werle inn, og hans kamp for å avdekke sannheten er på kollisjonskurs med denne måten å tenke på.

Fra første gang jeg leste *Vildanden* har jeg oppfattet Hedvig mer som et barn enn en 14-åring. Det virker som om hun sitter fast i barndommen. Hedvig er naiv, uskyldig og åpen for muligheter. Samtidig er hennes verden ekstremt begrenset og kontrollert av foreldrene. Dette fikk meg til å tenke at Hedvig er hemmet på et vis. Hos Ibsen er hun i ferd med å miste synet. Det setter begrensinger for henne og krever en spesiell oppfølging fra foreldrene. Hedvigs sårbarhet og avhengighet legger et press

på foreldrene, og denne relasjonen og de utfordringene som kan oppstå, blir sjeldent omtalt i offentligheten. Vi som samfunn skygger unna. Vi føler oss gjerne utilpass rundt barn som har utviklingshemninger og har en tendens til å kompensere med falske smil og medfølende blikk til foreldrene. Når vi føler oss ukomfortable, kan vi være dømmende, frekke og noen ganger grusomme.

Ibsen stiller spørsmål ved «annerledeshet». Han bruker den skadede anden som et symbol på hver og en av skikkelsene vi møter i dramaet. Den er et symbol på alle som på ulikt vis er blitt såret og ødelagt av sine foreldre. Vi ser også hvordan mønsteret gjentar seg fra generasjon til generasjon. Ibsen erfarte selv hvordan løgner og hemmeligheter kan ødelegge barndommen, og som voksen kuttet han kontakten med sin egen familie. *Vildanden* er et forsøk på å ta et oppgjør med sine egne feilsteg, erfaringer og redsler. Dramaet er et skjørt og krevende dyddykk i familieetikken.

Yana Ross
regissør

PÅ SCENEN

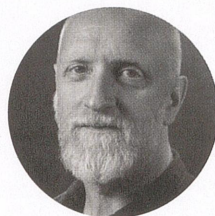
Anne Sofie Kvalvik
Hedvig Ekdal

Susann Bugge Kambestad
Gina Ekdal

Jonatan Filip
Hjalmar Ekdal

Svein Harry Schöttker-Hauge
Oberstløytnant Ekdal

Frode Bjørøy
Gregers Werle

Premiere 12. september 2018 i Teaterkjelleren

VILDANDEN

Jon Ketil Johnsen
Håkon Werle

Sigmund Njøs Hovind
Jonas Relling

Irene Waage
Fru Berta Sorby

Fritt etter Henrik Ibsen

Konsept, regi og koreografi: Yana Ross
Scenografi og kostymedesign: Simona Bieksaitė
Komponist: Jonas Redig
Lysdesigner: Ola Bråten
Videodesigner: Algirdas Gradauskas
Dramaturg: Morten Kjerstad
Regiassistenter: Naubertas Jasinskis
og Lina Židonytė

Inspisient: Julie Bakke Kvalen
Lysteknisk ansvarlig: Hans Skogen
Videoansvarlig: Einar Bjørkø
Kameraoperatør: Ida Brønn
Lydtekniker: Tor Endre Kalvenes

Maskør: Kati Sjøgren
Rekvisitør: Cathrine Hopstock
og Magnus Holm
Scenetekn. kontakt: Harry Slengesol
og Rune Hovde
Sufflør: Linda Oline Notøy

Banebrytende urpremiere

Da kritikerne skulle anmelde urpremierer på Vildanden på DNS i 1885, sto de overfor en stor utfordring. Dette var et helt moderne drama som trakk vekslers på både komedie og tragedie.

«Det skal være Tragi-komedie» skal Ibsen ha uttalt om *Vildanden*. Allerede da manuset ble utgitt i bokform i november 1884 var kritikere og lesere forvirret. Det at stykket rommet både tragedie og komikk, symbolisme og realisme, var helt nytt.

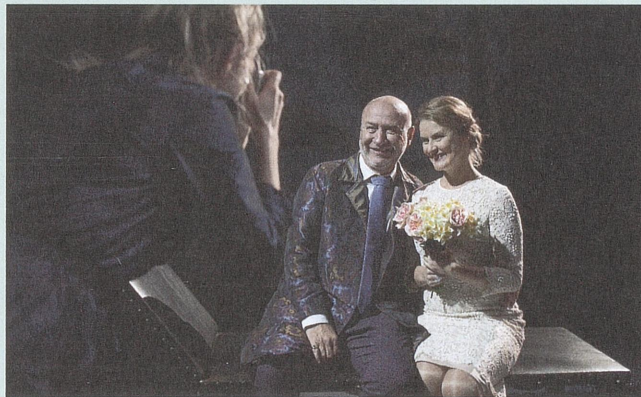
En måned før manuset ble utgitt som bok, sendte Ibsen *Vildanden* til Gunnar Heiberg, som nettopp var ansatt som instruktør ved DNS. Både han og teaterets styre ble svært begeistret, og de ønsket å sette det opp allerede i begynnelsen av januar 1885.

Ibsen var blitt en berømt dramatiker, og teatre over hele Norden kjempet om å få oppføre *Vildanden* først. Det var DNS og Christiania Teater som knivet spesielt om å få urpremierer, og DNS vant med to dagers forsprang. *Vildanden* ble for første gang oppført 9. januar 1885, og Christiania, Stockholm og København fulgte hakk i hæl.

For regissøren lå det et stort ansvar og stor prestisje i oppsetningen. Heiberg ville at de skulle spille stykket helt realistisk. Ibsen hadde selv helt fra starten av understreket at stykket krevde gode skuespillere, og at teatret måtte ha de «de passende artistiske kræfter».

Etter premieren skrev en av kritikerne at det er få norske skuespill som har gjort et slikt inntrykk som denne uroppførelsen av *Vildanden*. En annen skrev at «Hver eneste scene fulgtes med nesten åndeløs spenning». Ellers var det litt blandete reaksjoner i de bergenske avisene, men flere av kritikerne kom og så forestillingen flere ganger, og det etterlatte inntrykket var at urpremierer var en stor suksess. DNS' skuespillere og regissør Heiberg hadde utført prestasjoner i toppklasse.

Tove Holmås, arkivar

BAK SCENEN

Yana Ross (*konsept og regi*) er en amerikansk-litauisk regissør som arbeider over hele verden. Etter en Master of Fine Arts fra Yale University i 2006, har hun mottatt en rekke internasjonale regipriser. De siste årene har hun blant annet satt opp flere av Anton Tsjekhovs stykker, blant annet i Vilnius, Reykjavik og Uppsala, og hun har også bearbeidet andre av Henrik Ibsens drama, sist *Et dukkehjem* i Gøteborg våren 2018. Yana Ross er også kjent for sitt arbeid med samtidsdramatikk og hennes oppsetninger har turnert i Kina og er blitt vist på en rekke store festivaler som BAM Next Wave festival i New York, BITEF og SPAF. Fra 2019 blir hun del av det kunstneriske teamet ved Schauspielhaus Zürich.

Simona Bieksaite (*scenografi*) er opprinnelig fra Litauen, men har nå base i Oslo. Hennes arbeid som scenograf spenner over mange ulike sjangre og kunstneriske uttrykk, og hun har jobbet med både eksperimentell opera og samtidsdans, i tillegg til produksjoner for institusjonsteatre og innen performancekunst. *Vildanden* er hennes tredje oppsetning i samarbeid med Yana Ross. De andre er Tsjekhovs *Tre søstre* på Nationalteatret i Vilnius og F.X. Kroetz sitt stykke *Ønskekonserten* i Krakow/Warszawa.

Jonas Redig (*komposisjon*) har arbeidet som lyddesigner og komponist ved Backa Teater (Gøteborg Stadsteater) i mange år, og er også frilans på blant annet Dramaten og Kungliga Operan i Stockholm, og Den Kongelige teater i København. *Vildanden* er tredje gang han jobber med Yana Ross.

Ola Bråten (*lysdesign*) er scenograf og lysdesigner og har studert ved Yale School of Drama. Han har blant annet arbeidet ved Det Norske Teatret og NRK, og har gjort scenografi og lysdesign på en rekke oppsetninger. Tidligere i år hadde Bråten scenografi og lysdesign på *Kristin Lavransdatter* her på DNS og han har lysdesign på *Tung tids tale* på Riksteatret.

Algirdas Gradauskas (*videodesign*) er også fra Litauen. Han har regissert tv-serier og er en kjent skuespiller blant annet fra Nationalteatret i Vilnius. Her har han også laget videodesign. Etter at hans arbeid med film fikk mye oppmerksomhet på LRT (Lithuanian National Radio and Television) har han i hovedsak arbeidet med film og videodesign.

Bakgrunnsstoff til forestillingen finnes på dns.no

AS Den Nationale Scene, 5803 Bergen
Tlf.: 55 54 97 00 | Billetter: 55 60 70 80 | www.dns.no

Ansvarlig utgiver: Agnete G. Haaland
Scenefoto: Odd Mehus | Portrettfoto: Magnus Skrede
Design og trykk: Bodoni | Program nr. 7 – 2018

